

ЗЕЛЕНЕ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ: ОБОВ'ЯЗКИ ГРОМАД ЩОДО КЛІМАТИЧНОЇ АДАПТАЦІЇ. ВИДИ ДОКУМЕНТІВ АДАПТАЦІЙНОГО ПЛАНУВАННЯ

Світлана Лукаш

к.е.н., доцент, декан факультету економіки і менеджменту, гарант освітньої програми “Sustainable Agriculture and Food Security”
Сумський національний аграрний університет (Суми, Україна)

I стратегічний напрям

- Відбудова країни, зокрема інфраструктури, медичних послуг, житла та шкіл, а також цифрової та енергетичної стійкості відповідно до найновіших європейських політик і стандартів

II стратегічний напрям

- Продовження модернізації держави та її інституцій для забезпечення належного врядування та поваги до верховенства права шляхом підтримки адміністративного потенціалу та технічної допомоги, у тому числі на регіональному та місцевому рівнях

III стратегічний напрям

- Реалізація структурного та регуляторного порядку денного з метою поглиблення економічної та суспільної інтеграції України та її народу з ЄС, відповідно до її європейського шляху

IV стратегічний напрям

- Підтримка відновлення економіки та суспільства України за сприяння стійкій та інклюзивній економічній конкурентоспроможності, сталій торгівлі та розвитку приватного сектору, з одночасним внеском у зелену та цифрову трансформацію країни.

Представлені стратегічні напрями чітко окреслюють важливість забезпечення відповідності державної політики європейському зеленому й цифровому порядку денному та визначають необхідність створення системи, яка буде забезпечувати надійне функціонування країни за будь-яких умов та незважаючи на кризові ситуації.

Скорочення забруднення навколишнього середовища і підвищення ресурсної ефективності в будівництві, на виробництві, в сільському господарстві і в інфраструктурних секторах.

Ослаблення несприятливих кліматичних змін за допомогою переходу до «зеленої», більш чистої енергетики (вітряної, сонячної, геотермальної, припливів, гідро- і морських біоенергетики, енергії від перероблення відходів, водневої) та низьковуглецевим процесам кінцевого споживання (електричні або гібридні двигуни).

Скорочення уразливості та адаптація до кліматичних змін шляхом створення систем раннього попередження і стійких до температурних аномалій технологій; поліпшення управління біорізноманіттям і лісовими ресурсами.

Підвищення добробуту внаслідок більш сталого та продуктивного використання ресурсів біорізноманіття, включаючи натуральну косметику і фармацевтику.

НАРАЗІ НА ФІНАНСУВАННЯ САП ПРИПАДАЄ 31% ЗАГАЛЬНОГО ЩОРІЧНОГО БЮДЖЕТУ ЄС

Європейській фонд гарантій
сільського господарства

(EAGF) – 291,1 млрд € прямої
фінансової підтримки фермерів

Європейський
сільськогосподарський фонд
розвитку сільських районів
(EAFRD) – 9,5 млрд €
сільський розвиток

Загалом на САП виділяється
386,6 млрд €
зі щорічного бюджету ЄС

Основні правові засади САП
встановлені в **Договорі про
функціонування Європейського
Союзу (ДФЄС)** у розділі про
сільське господарство та
рибальство.

Стаття 39 описує цілі САП:

1. підвищення продуктивності
сільського господарства;
2. забезпечення гідного рівня
життя фермерів;
3. стабілізація ринків.

ІНСТРУМЕНТИ АДАПТАЦІЇ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ ДО ЗМІН КЛІМАТУ

ЗАКОН «ПРО ОСНОВНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ КЛІМАТИЧНОЇ ПОЛІТИКИ»

Документи національного рівня

Довгострокова стратегія низьковуглецевого розвитку України

Національний план з енергетики та клімату

Стратегія адаптації до зміни клімату

Документи регіонального рівня

Регіональна стратегія адаптації до зміни клімату

Регіональні плани зменшення обсягів антропогенних викидів парникових газів

Документи місцевого рівня

Місцева стратегія адаптації до зміни клімату

Місцеві плани зменшення обсягів антропогенних викидів парникових газів

НОВІ ВИМОГИ ДО ГРОМАД З 2026 РОКУ

Закон України “Про основні засади державної кліматичної політики”

стаття 14 “Планування державної кліматичної політики на регіональному та місцевому рівнях”.

З 2026 року розроблення місцевих стратегій адаптації до зміни клімату та планів скорочення викидів парникових газів стане **обов’язковим для всіх ОМС**.

ОБОВ'ЯЗКИ ГРОМАД ЩОДО КЛІМАТИЧНОЇ АДАПТАЦІЇ

01

Оцінити кліматичні ризики та вразливість території громади

02

Розробити документи адаптаційного планування, що враховують локальні кліматичні виклики

03

Інтегрувати адаптаційні заходи до стратегічних та програмних документів громади

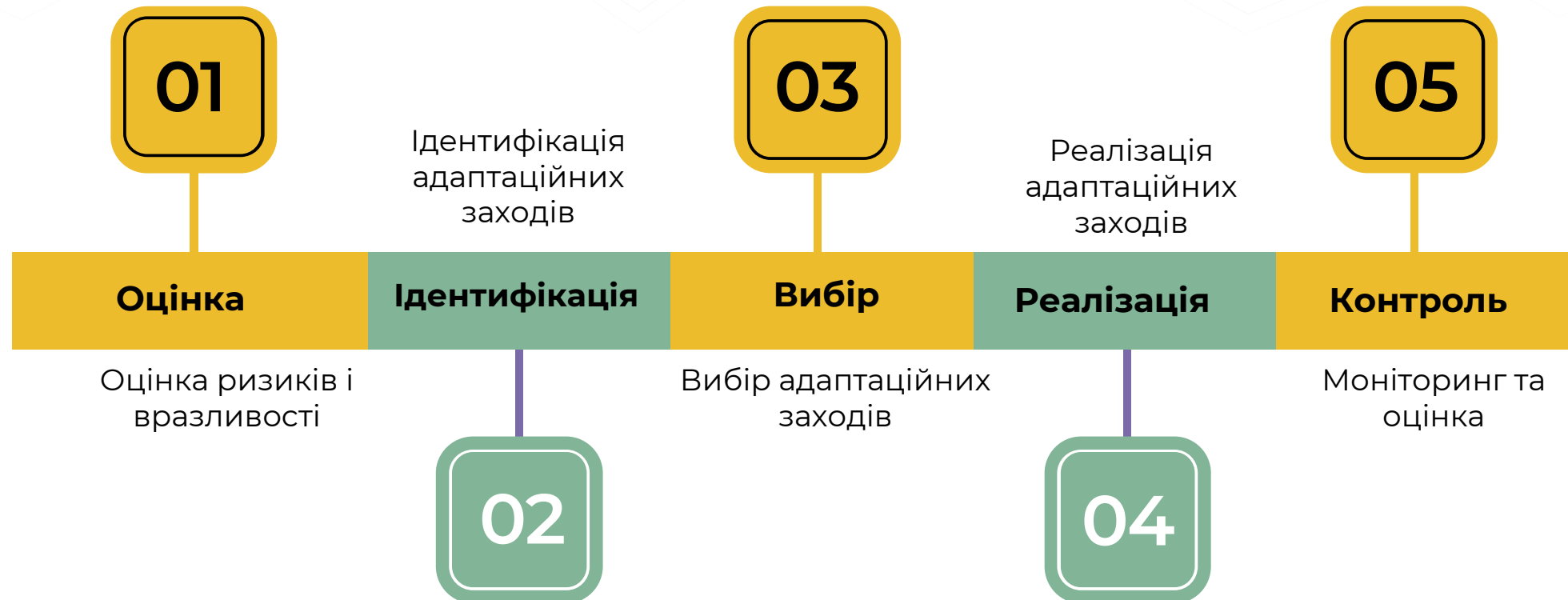
04

Сформувати план дій щодо адаптації громади до ризиків

**АДАПТАЦІЯ — ЦЕ НЕ ДОДАТКОВИЙ ТЯГАР, А
ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ ЗМЕНШЕННЯ ВТРАТ ТА ЗМІЦНЕННЯ
СТІЙКОСТІ ГРОМАДИ**

КРОКИ АДАПТАЦІЇ ГРОМАДИ ДО ЗМІНИ КЛІМАТУ

ПРИКЛАДИ АДАПТАЦІЙНИХ ЗАХОДІВ ГРОМАДИ НА КОЖНОМУ ЕТАПІ

Етап	Зміст етапу	Приклади дій / заходів для сільських громад
1. Оцінка ризиків і вразливості	Аналіз кліматичних загроз і слабких місць громади	Картування зон підтоплення, посухи, ерозії ґрунтів Опитування мешканців і фермерів щодо кліматичних проблем Аналіз втрат урожаю, інфраструктурних збитків
2. Ідентифікація заходів адаптації	Формування переліку можливих рішень	Створення списку природоорієнтованих рішень (лісозахисні смуги, водозатримні насадження) Розгляд можливостей переходу на стійкі агротехнології Визначення напрямів для підвищення енергоефективності та використання ВДЕ
3. Вибір заходів	Визначення пріоритетів і плану дій	SWOT - аналіз варіантів Вибір 3 - 5 найдоцільніших заходів за критеріями «ефективність - вартість» Формування коротко- та довгострокового плану адаптації Залучення партнерів (департаменти ОДА, аграрні університети, донори)
4. Реалізація	Втілення заходів у життя	Модернізація систем водопостачання, каналізації, зрошення Впровадження клімато-орієнтованих технологій у сільському господарстві Відновлення деградованих земель Висадження зелених насаджень у населених пунктах Розробка місцевих програм енергоефективності
5. Моніторинг і оцінка	Оцінювання результатів, перегляд заходів	Створення системи показників Річний звіт громади про виконання план Коригування плану з урахуванням нових викликів

ВИДИ ДОКУМЕНТІВ АДАПТАЦІЙНОГО ПЛАНУВАННЯ

1

SECAP
(Sustainable
Energy and
Climate Action
Plan / План
сталого
енергетичного
розвитку та
клімату)

2

Стратегія
адаптації до
зміни клімату
громади

3

Стратегія
розвитку
громади з
інтегрованим
кліматичним
компонентом

4

ДОРОЖНЯ
КАРТА СТАЛОГО
СІЛЬСЬКОГО
РОЗВИТКУ
ГРОМАДИ

ЗМІСТ ВИМОГ ДО ПЛАНУВАЛЬНИХ ДОКУМЕНТІВ

01

Вимога до наявності адаптаційного планування

02

Вимога до змісту планувальних документів

03

Вимога до публічності та участі громади

04

Враховання міжнародних зобов'язань

Відповідно до Закону України «Про основні засади державної кліматичної політики»

Для місцевого рівня, а саме рівня територіальних громад, такі документи будуть необхідні **починаючи уже з 2026 року.**

Вимога до наявності адаптаційного планування

ОМС повинні розробляти, впроваджувати та оновлювати:

1. Плани дій з адаптації до змін клімату
2. Інтегрувати кліматичні заходи у стратегії розвитку громад
3. Враховувати адаптаційні цілі при просторовому плануванні.

Вимога до змісту планувальних документів

Планувальні документи мають включати:

1. Оцінку вразливості до змін клімату за секторами
2. Кліматичні ризики для території громади
3. Цілі адаптації – що хоче досягти громада
4. Конкретні заходи (що саме має буде реалізовано, відповідальний, ресурси, строки виконання)
5. Механізми моніторингу і оцінки виконання (перегляд кожні 3–5 років).

**Вимога до
публічності та
участі
громади**

Co-funded by
the European Union

Планувальні документи повинні:

1. Готуватись із залученням громади, експертів, зацікавлених сторін
2. Проходити публічне обговорення
3. Бути оприлюдненими у відкритому доступі

SUMY NATIONAL
AGRARIAN UNIVERSITY
SNAU.EDU.UA

СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
SNAU.EDU.UA

SUMY NATIONAL
AGRARIAN UNIVERSITY
SNAU.EDU.UA

СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
SNAU.EDU.UA

ПЛАН ПЕРШОЧЕРГОВИХ ДІЙ ОМС

Проведення базового аналізу ситуації

визначення найбільш вразливих
секторів

Формування робочої групи з адаптації

створення робочої групи з представників
ОМС, відповідальні

Оцінка кліматичних ризиків

основні загрози; потенційні збитки за
напрямами

Розробка Дорожньої карти

розробка структури і компонентів

Інтеграція

інтеграція адаптаційних заходів у
стратегію громади

Контроль

моніторинг і оновлення

**РОЛЬ ОМС: бути координатором, ініціатором, посередником між громадою,
органами влади та партнерами (проєктами, донорами, державою)**

ПРИКЛАДИ РІШЕНЬ

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішенням Курісовської
сільської ради
від 24 березня 2023 року
№ 506 -VIII

**Стратегія адаптації до зміни клімату
Курісовської сільської
територіальної громади
на 2023-2030 роки**

Контракт про надання послуг у рамках зовнішніх дій
Європейського Союзу
Контракт № ENI/2020/415-598
Фінансується загальним бюджетом ЄС

**ПОСИЛЕННЯ СПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНАЛЬНИХ
ТА МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ ДЛЯ
ВПРОВАДЖЕННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ
ЗАКОНОДАВСТВА ЄС У СФЕРАХ ЗАХИСТУ
НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА, ПРОТИДІЇ
КЛІМАТИЧНИМ ЗМІНАМ ТА РОЗВИТКУ
ІНФРАСТРУКТУРНИХ ПРОЄКТІВ**
EuropeAid/140209/DH/SER/UA

Стратегія адаптації до зміни клімату для Івано-Франківської
області

Розділ 1: ЦІЛІ СТРАТЕГІЇ

Цей проєкт фінансується
Європейським Союзом

Проєкт реалізують ENVIROPLAN, EGIS та
їхні партнери по консорціуму

НІМЕЧЧИНА – БАВАРСЬКІ СЕЛА

СИТУАЦІЯ: повені після злив, ерозія ґрунтів

РІШЕННЯ: використання
природоорієнтованих рішень: живі
загорожі, заплавні луки, відкриті канали
відведення води.

ФІНАНСУВАННЯ: частково за кошти
програми LEADER.

**АДАПТАЦІЯ ПРОСТОРОВОГО
ПЛАНУВАННЯ:** заборона забудови в зонах
ризиків.

https://www.umweltbundesamt.de/sites/default/files/medien/479/publikationen/das-monitoring-report_2023_en_bf.pdf

ПОЛЬЩА - ГМІНА ЛОМЖИНСЬКИЙ ПОВІТ

Co-funded by
the European Union

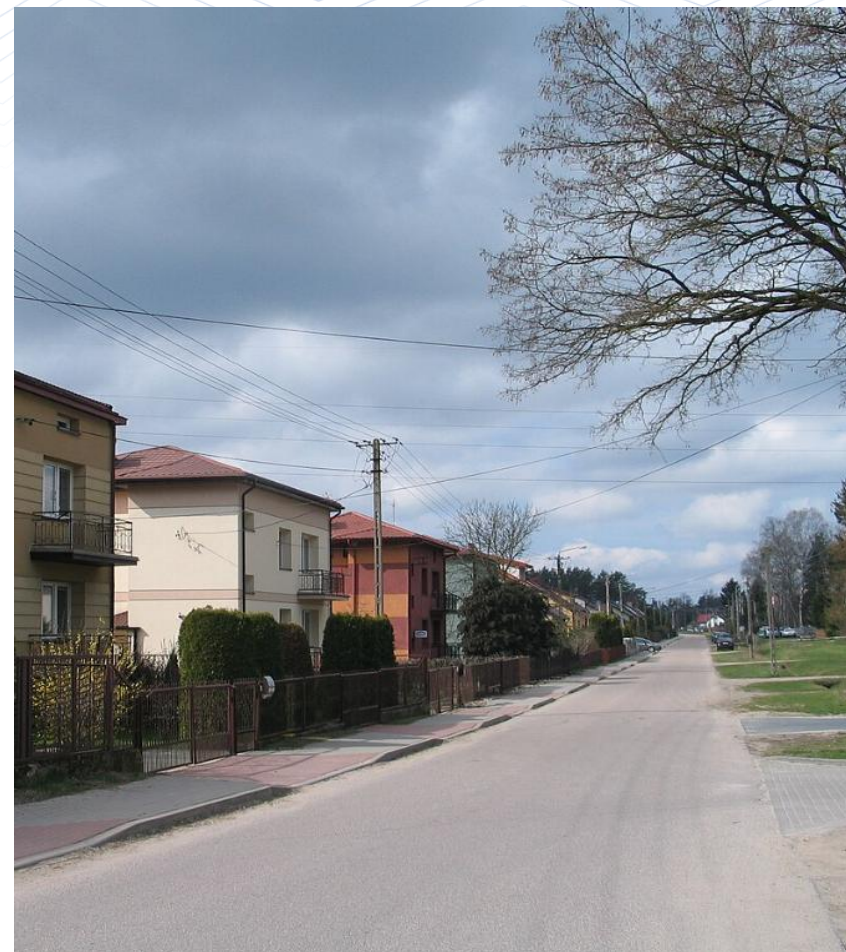
СИТУАЦІЯ: деградація сільськогосподарських угідь через зміну режиму опадів.

РІШЕННЯ:

- запровадження агроекологічних практик: сидерати, мульчування, контурне землеробство;
- проведення шкільних кампаній про зміну клімату;
- громадська участь у виборі заходів адаптації (через онлайн-платформи).

ФІНАНСУВАННЯ:

проєкти реалізовувалися в межах підтримки з Європейського сільськогосподарського фонду розвитку села (EAFRD).

https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_IDA%282024%29757589?utm

SUMY NATIONAL
AGRARIAN UNIVERSITY
SNAU.EDU.UA

СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
SNAU.EDU.UA

SUMY NATIONAL
AGRARIAN UNIVERSITY
SNAU.EDU.UA

СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
SNAU.EDU.UA

ФРАНЦІЯ – СІЛЬСЬКІ РЕГІОНИ ПРОВАНСУ

СИТУАЦІЯ: Адаптація до хронічної нестачі води в умовах змін клімату

РІШЕННЯ:

- Встановлення систем збору дощової води у фермерських господарствах
- Підтримка «водних кооперативів» — об'єднання дрібних фермерів для спільного водокористування
- Перехід на культури, стійкі до посухи (наприклад, мигдаль, лаванда).

ФІНАНСУВАННЯ:

Інтеграція адаптаційних заходів до екологічних програм, програм соціально-економічного розвитку, бюджету розвитку громади.

<https://www.france24.com/en/environment/20220818-can-technological-fixes-solve-france-s-water-crisis-amid-record-droughts>

УКРАЇНА - ІВАНО- ФРАНКІВСЬКА ОБЛАСТЬ

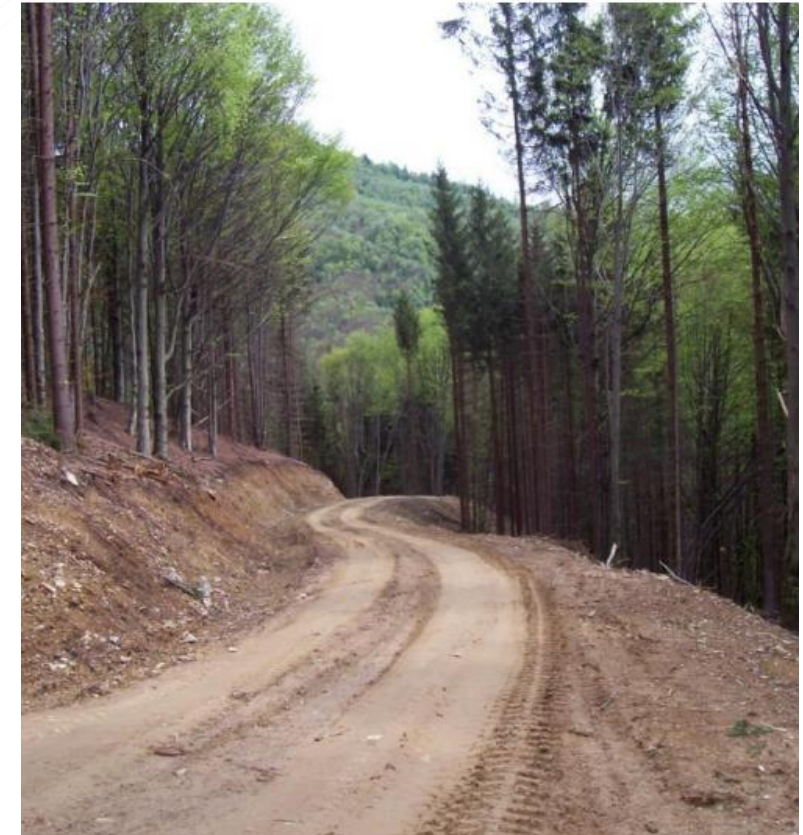
СИТУАЦІЯ: підвищення ризику зсувів у гірських громадах через інтенсивні опади, ерозію ґрунтів та антропогенний вплив.

РІШЕННЯ:

- Оцінка ризиків та включення до стратегії розвитку громад
- Залучення державного фінансування для берегоукріплювальних робіт
- Модернізація сільських доріг з урахуванням ризику зсувів

ФІНАНСУВАННЯ:

Фінансування заходів через програми соціально-економічного розвитку, екологічні програми, бюджети розвитку; субвенції на ліквідацію наслідків надзвичайних ситуацій (ДСНС).

https://forza.org.ua/sites/default/files/posibnyk_klimatychni_aspekty_budivnytva_lisovyh_dorog_v_karpatskomu_reioni_ukravinv.pdf?utm_source=chatgpt.com

ЕФЕКТИВНА АДАПТАЦІЯ МОЖЛИВА ЗА УМОВИ

- локального аналізу ризиків
- участі громади у виборі рішень
- інтеграції в стратегії та документи розвитку
- пошуку партнерів та фінансових ресурсів

Дякуємо за увагу!

